

**ПРАВНА УРЕДБА НА ОБЩЕСТВЕНИТЕ ПОРЪЧКИ В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ.
ДИРЕКТИВА 2004/18/ЕО и 2014/24/ЕС НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА
СЪВЕТА ОТ 26 ФЕВРУАРИ 2014 г.***Милка Ламбева***LEGAL FRAMEWORK OF PUBLIC PROCUREMENT IN THE EUROPEAN UNION.
DIRECTIVE 2004/18/EC AND DIRECTIVE 2014/24/EU OF THE EUROPEAN
PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL ON 26 FEBRUARY 2014***Milka Lambeva*

Abstract: *The article represent the legal framework of public procurement in the European Union and shows some of the major legal acts, governed the public procurement regime in the European Union. The author tries to shows the main objectives of public procurement policy and the stage through wich the legislation passed. The basic provisions of Directive 2004/18/EU and 2014/24/EU are represented.*

Key words: *procurement; Council Directive 92/50/EEC; Council Directive 93/36/EEC; Council Directive 93/37/EEC; Council Directive 93/38/EEC; Directive 2004/17/EC; Directive 2004/18/EC; Directive 2014/24/EU of the European Parliament and of the Council; Directive 2014/25/EU of the European Parliament and of the Council; green paper; European Union; European Commission;*

Нормите, регулиращи режима на обществените поръчки, представляват интерес не само на национално, но и на европейско равнище. Обществените поръчки са важна и комплексна материя, освен заради размера на сумите, с които страните оперират, а и поради това, че тези суми са предназначени за задоволяване на обществен интерес и всъщност принадлежат на всички нас – гражданите на Съюза. Ето защо всяка държава, членка на Европейския съюз, трябва да проявява изключителна прецизност при създаване на законовата рамка в тази област и най-вече да съобразява нормативната си уредба с основните принципи на Общността в сферата на обществените поръчки.

Предмет на настоящата статия е правната уредба на обществените поръчки в Европейския съюз. Разработката цели да представи нормативните актове, действали от 1992 година до днес, като заедно с това разгледа развитието на европейското законодателство и причините, довели до промяната в правната регламентация. Особено внимание ще бъде отделено на Директива 2004/

18/ЕО на европейския парламент и на съвета от 31 март 2004 година (отменена) и на Директива 2014/24/ЕС на европейския парламент и на съвета от 26 февруари 2014 г.¹, установяващи правила за възлагане на обществени поръчки за строителство, услуги и доставки. Посочените директиви значително измениха режима на обществените поръчки в ЕС, което от своя страна доведе до промяна в националното ни законодателство и приемане на един изцяло нов закон за обществените поръчки.²

Европейското законодателството в сферата на обществените поръчки може да бъде разделено на три етапа:

- правна рамка, действаща в периода 1992 г. – 2004 г.;
- регулация, засягаща периода 2004 г. – 2014 г.;
- правна уредба за периода 2014 г. до 2017 г.

Така направеното разделение е нужно, от една страна, за да систематизира европейските нормативни актове в областта на обществените поръчки, а от друга – да разкрие по хронологичен

¹ OBL 134, 30.4.2004 г., с. 114–240.

² Обнародван в Държавен вестник, брой 13 от от 16.02.2016 г., в сила от 15.04.2016 г.

ред извършените промени в тази сфера и спомогне за обосноваване на необходимостта от направените изменения.

I. Правна уредба за периода 1992 г. – 2004 г. Зелената книга – Брюксел, 27.11.1996 г.

Основите на правните норми, регулиращи режима на обществените поръчки, могат да бъдат открити още в Договора за Европейския съюз³. Залегналите в договора разпоредби установяват основни принципи на обществените поръчки (равно третиране, прозрачност и взаимно признаване) и забраняват дискриминацията въз основа на национална принадлежност. Нормите са насочени най-вече към гарантиране свободното движение на стоки, услуги и капитали, с цел създаване на единен пазар в Европа.

За да може тези основни разпоредби на Договора да станат по-ефективни, е отчетена нуждата от създаване на подробно вторично законодателство, което да конкретизира принципите на обществените поръчки и улесни прилагането им от държавите членки на Европейския съюз. Това законодателство е създадено под формата на Директиви. Директивите за обществени поръчки са вторични нормативни актове⁴ на Европейския съюз и са задължителни относно резултата, който трябва да бъде постигнат, за всяка държава членка, до която са адресирани. В компетенцията на отделните държави е да определят формата и метода за постигане на този резултат.⁵

Основните директиви, регулиращи режима на обществените поръчки в ЕС през периода 1992 г. – 2004 г., са:

1. *Директива 92/50 ЕИО на Съвета от 18 юни 1992 г. относно координирането на процедурите за възлагане на обществени поръчки за услуги*;⁶

2. *Директива 93/36/ЕИО на Съвета от 14 юни 1993 г. относно координирането на процедурите за възлагане на обществени поръчки за доставки*;⁷

3. *Директива 93/37/ЕИО на Съвета от 14 юни 1993 г. относно координирането на процедурите за възлагане на обществени поръчки за строителство*⁸;

4. *Директива 93/38/ЕИО на Съвета от 14 юни 1993 г. относно координирането на процедурите за възлагане на поръчки в секторите на водоснабдяването, енергетиката, транспорта и пощенските услуги*⁹.

Посочените директиви очертават ясно основните цели на политиката на Съюза в областта на обществените поръчки:

– създаване на конкурентни условия, чрез които обществените поръчки да се възлагат без дискриминация, основаваща се на национална принадлежност;

– оценяване стойността на парите на данъкоплатците;

– достъп на доставчиците до единния пазар на Европа;

– гарантиране на засилването на конкуренцията между доставчиците.

Положителното влияние, което Директивите оказват в сферата на обществените поръчки, е отчетено от Европейската комисия. Разпоредбите

³ Договорът от Маастрихт или Маастрихтският договор (официално Договор за Европейския съюз) е подписан на 7 февруари 1992 г. в град Маастрихт, Холандия между 12-те страни, членуващи в Европейската икономическа общност след отделни преговори за образуване на икономически и валутен и политически съюз. Той влиза в сила на 1 ноември 1993 г. и води до създаването на Европейския съюз (ЕС).

⁴ Основните източници на правото на ЕС са два: първичното право и вторичното право. Първичното право се състои най-вече от европейските договори – „учредителните“ договори (Договорът за Европейския съюз, Договорът за функционирането на Европейския съюз и Договорът за създаване на Европейската общност за атомна енергия) и протоколите и приложенията към договорите, договорите за присъединяване на държавите членки към Европейския съюз и други договори. Вторичното право се състои от така наречените едностранни актове и споразумения. Едностранните актове са най-вече актовете, изброени в чл. 288 от Договора за функционирането на Европейския съюз – регламенти, директиви, решения, становища и препоръки, а споразуменията се състоят от: международни споразумения или конвенции, подписани от Общността или Европейския съюз и дадена държава или организация извън ЕС; споразумения между държави членки и междуинституционални споразумения, сключвани от различни институции на ЕС.

⁵ В тази връзка вж. чл. 189 от Договора на Европейската икономическа общност.

⁶ OBL 209, 24.7.1992 г., с. 1. Директива, последно изменена с Акта за присъединяване от 2003 г.;

⁷ OBL 199, 9.8.1993 г., с. 1. Директива, последно изменена с Акта за присъединяване от 2003 г.

⁸ OBL 199, 9.8.1993 г., с. 54. Директива, последно изменена с Акта за присъединяване от 2003 г.

⁹ OBL 199, 9.8.1993 г., с. 84. Директива, последно изменена с Акта за присъединяване от 2003 г.

трябва да бъдат приложени в националното законодателство на държавите членки, но за тази цел е нужно да се подsigури период, през който стабилитетът им да бъде запазен. Само тогава директивите ще могат да постигнат своя ефект и да спомогнат за развитието на обществените поръчки. Въпреки това, Комисията не може да пренебрегне слабостите на нормативната рамка, най-вече що се касае до нейната сложност и наличие на противоречия между трите „класически директиви“ – Директива 92/50 ЕИО, Директива 93/36/ЕИО и Директива 93/37/ЕИО. Необходима е промяна в законодателството, ориентирана основно към опростяване на правната регламентация, чрез която да се постигне по-лесно транспониране на директивите в националното законодателство на държавите членки.

През 1996г. Комисията публикува Зелена книга, озаглавена „Public procurements in the European Union: Exploring the Way Forward“. Вследствие на проведения по нея дебат, Комисията отчита нуждата от промяна в законодателството, регулиращо режима на обществените поръчки. Според Комисията основните проблеми в сферата на обществените поръчки са следните:

– транспонирането на директивите в националното законодателство на държавите членки не е на достатъчно добро равнище. Обществените поръчки са една от сферите, в които са отчетени най-сериозните проблеми при уеднаквяване на европейското и националното законодателство. Държавите членки трябва да съобразяват нормативната си рамка в областта на обществените поръчки с целите, поставени от Общността. Проблемите, свързани с транспониране на директивите, могат да доведат до ограничаване на правата, предоставени на страните по договорите за обществени поръчки;

– нуждата от опростяване на разпоредбите. В съществуващия си вид директивите въвеждат множество правила, често противоречащи си едно с друго. Един от най-големите проблеми в тази връзка е различното интерпретиране на принципно идентични понятия в националното законодателство на държавите членки. За пример са посочени неточностите, които се срещат при употребата на термини като „възложител“, „договор за обществена поръчка“, „услуги“ и др. **Законовата рамка трябва да се промени, като се реструктурират съществуващите текстове на директивите и се създаде един общ**

текст, уреждащ договорите за доставка, услуги и строителство;

– липса на механизми за електронни доставки. Налице е необходимостта действащият режим на обществените поръчки да използва предимствата, които предлага развитието на информационните технологии. Обсъдена е възможността за електронизация на тръжната документация, което ще спести време и средства на възложителите и изпълнителите;

– липсата на процедури по договаряне, даващи възможност за обсъждане на поръчката между възложителя и изпълнителя в процеса по възлагане. Отчетен е фактът, че действащата нормативна рамка почти не допуска подобен тип обсъждане. То обаче е от необходимост в случаите, в които поръчките се явяват прекалено сложни, за да могат да бъдат специфицирани от възложителите и изпълнителите в първоначалните документи. Необходимо е въвеждане на такива процедури, допускащи диалог между страните по договора за обществена поръчка;

– липсата на ясни правила, свързани с критериите за избор на изпълнител. Констатирани са множество случаи, при които възложителите се възползват от този пропуск в законодателството. Ето защо Комисията отчита нуждата от промяна в тази насока, с която да се гарантира равнопоставеност и прозрачност при провеждане на процедурите.

Посочените до тук проблеми очертават необходимостта от извършване на цялостна ревизия на европейското законодателство, действащо в областта на обществените поръчки и създаване на норми, отговарящи на изискванията на съвременния Европейски пазар.

II. Правна регламентация за периода 2004 г. – 2014 г.;

Осъзнавайки нуждата от опростяване на действащата правна регламентация и необходимостта от улесняване транспонирането на нормите в националното законодателство на държавите членки, през 2004 г. Европейската комисия приема две нови директиви, с които се отменят действащите до момента. Това са:

1. *Директива 2004/17/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 31 март 2004 г. относно координирането на процедурите за възлагане на поръчки от възложители, извършващи дейност в секторите на водоснабдяването, енергетиката, транспорта и пощенските услуги*¹⁰

¹⁰ ОВ L 134, 30.4.2004 г., с. 1. Директива, изменена с Регламент (ЕО) № 1874/2004 на Комисията (ОВ L 326, 29.10.2004 г., с. 17).

и

2. Директива 2004/18/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 31 март 2004 г. относно координирането на процедурите за възлагане на обществени поръчки за строителство, доставки и услуги¹¹

Като част от европейското законодателство в областта на обществените поръчки през този период е и **Регламент (ЕО) № 1564/2005 на Комисията от 7 септември 2005 година за установяване на стандартни формуляри за публикуването на обявления в рамките на процедурите за възлагане на обществени поръчки в съответствие с Директиви 2004/17/ЕО и 2004/18/ЕО на Европейския парламент и на Съвета**, публикуван в Официален вестник на Европейския съюз L 257 от 1 октомври 2005 г.

Директива 2004/17/ЕО отмени действащата до момента Директива 93/38/ЕИО, а Директива 2004/18/ЕО на практика обедини в едно и замени Директива 92/50 ЕИО, Директива 93/37/ЕИО и Директива 93/37/ЕИО. Новите директиви влизат в сила от деня на обнародването им – 30.04.2004 г., а държавите членки бяха задължени да ги транспонират в националните си законодателства не по-късно от 31.01.2006 г.

При приемане на директивите Европейският парламент и Съветът на Европейския съюз не се отклониха от поставените от Комисията цели. Новите актове се основават на трите основни принципа на обществените поръчки, установени още в Зелената книга от 1996 г.:

- прозрачност, пропорционалност и информираност;
- недискриминация и равнопоставеност;
- конкуренция при възлагане на обществените поръчки, постигната чрез състезателно начало в процедурите по възлагане.

В настоящата статия няма да се спираме на Директива 2004/17/ЕО, регулираща обществените поръчки с предмет така наречените комунални услуги – водоснабдяването, енергетиката, транспорта и пощенските услуги, поради спецификата на посочените услуги. Внимание ще

бъде обърнато на някои от основните норми, залегнали в Директива 2004/18/ЕО, уреждаща обществените поръчки в сферата на строителството, доставките и услугите, а именно:

1. Определенията на различните видове договори са допълнени и прецизирани. В директивата е дадена подробна дефиниция на понятията: „обществени поръчки за строителство“, „обществени поръчки за доставки“ и „обществени поръчки за услуги“.¹² Следва да се обърне внимание, че директивата прави разграничение между така наречените „А-услуги“¹³ и „Б-услуги“¹⁴. Докато при възлагане на А-услугите се спазва цялостната регламентация на Директивата, при възлагането на договори за Б-услуги трябва единствено да се съблюдават разпоредбите относно техническите спецификации и относно предаването на съобщение за резултатите от процедурата по възлагане на обществена поръчка. Възниква въпросът, доколко това разделение е целесъобразно и не води ли до трудности при прилагане на правилата? Ето защо впоследствие многократно бе изтъкната нуждата от опростяване на правилата и елиминиране на разграничението между двата вида услуги;¹⁵

2. Директивата дава дефиниция на понятието „обществени поръчки“. Съгласно чл. 1 „Обществени поръчки“ са договори с определен паричен интерес, сключени между един или повече икономически оператори и един или повече възлагащи органи, с предмет строителство, снабдяване със стоки или предоставяне на услуги;

3. В чл. 16 са изчерпателно изброени поръчките, които не попадат в обхвата на Директивата. Предвидена е и възможността държавите членки да запазят правото да участват в процедури за възлагане на обществени поръчки за защитени ателиета и/или да предвидят такива поръчки да бъдат изпълнявани по защитени програми за заетост, когато по-голяма част от засегнатите работници или служители са лица с увреждания, които поради сериозността на тези увреждания не могат да работят при нормални условия.

4. Процедурите по възлагане на обществени поръчки са доразвити. Наред със съществу-

¹¹ ОВ L 134, 30.4.2004 г., с. 114. Директива, изменена с Регламент (ЕО) № 1874/2004.

¹² В тази връзка виж чл. 1 (2) от Директивата.

¹³ Услуги, изброени в приложение II А към Директива 2004/18/ЕО или приложение XVII А към Директива 2004/17/ЕО.

¹⁴ Услуги, изброени в приложение II Б към Директива 2004/18/ЕО или приложение XVII Б към Директива 2004/17/ЕО.

¹⁵ Зелена книга относно модернизирането на политиката на ЕС в областта на обществените поръчки; Брюксел, 2011 г.

вашите досега три процедури („отворена“, „ограничена“ и „процедура на договаряне“) с уредени нови – „състезателен диалог“, „електронен търг“, „конкурс за проект“ и „динамична система за покупки“. Държавите членки трябва да приспособят уредените в националните им законодателства процедури с целите на Директивата. При възлагане на обществените поръчки договарящите органи следва да прилагат приоритетно отворена или ограничена процедура и само при възникване на особени обстоятелства могат да възлагат публичните договори чрез останалите процедури;¹⁶

5. Уреден е институтът на рамковите споразумения. Държавите членки могат да предвидят възможност възлагащите органи да сключват рамкови споразумения. Срокът на рамковото споразумение не може да надвишава четири години, освен в изключителни и надлежно обосновани случаи.¹⁷

6. Праговете и стойностите на обществените поръчки са изчерпателно изброени в чл. 7 от Директивата. Съгласно визираната разпоредба, Директивата се прилага за обществени поръчки, които имат стойност без ДДС равна или по-висока от следните прагове:

а) 162 000 EUR – за обществени поръчки за доставки и услуги, различни от тези по буква б), трето тире, възлагани от възлагащи органи, включени като централни правителствени органи в приложение IV; при обществени поръчки за доставки, възлагани от възлагащи органи от областта на отбраната, това се отнася само до поръчките, включващи стоките съгласно приложение V;

б) 249 000 EUR :

– за обществени поръчки за доставки и услуги, възлагани от възлагащи органи, различни от тези по приложение IV;

– за обществени поръчки за доставки, възлагани от възлагащи органи, включени в приложение IV от областта на отбраната, когато тези поръчки включват стоки извън тези по приложение V,

– за обществени поръчки за услуги, възлагани от който и да е възлагащ орган по отношение на услугите, включени в Категория 8 от приложение II А, Категория 5 – телекомуникационни

услуги, позициите на които в CPV са еквивалентни на номера 7524, 7525 и 7526 от СРС, и/или за услугите по приложение II Б;

в) 6 242 000 EUR – за обществени поръчки за строителство.

7. Критериите за възлагане на обществените поръчки са два – „най-ниска цена“ и „икономически най-изгодно предложение“. Изрично е уточнено, че обществените поръчки трябва да бъдат възлагани на основата на обективни критерии, при спазване принципите на прозрачност, липса на дискриминация и равно третиране, като се гарантира, че всички участници ще бъдат оценявани в условията на ефективна конкуренция.

Посочените по-горе норми не пледират за изчерпателност, но разкриват посоката за развитие на европейското законодателство в сферата на обществените поръчки и показват непоколебимостта на органите на ЕС да следват ясно утвърдените в тази област критерии.

III. Правна уредба за периода 2014 г. – 2017 г.

През 2010 г. е въведена стратегия „Европа 2020“¹⁸, а през 2011 г. е публикувана Зелена книга относно модернизирването на политиката на ЕС в областта на обществените поръчки. В стратегията е подчертано, че политиката в областта на обществените поръчки трябва да гарантира възможно най-ефикасно използване на публичните средства и че пазарите на обществени поръчки трябва да останат отворени в целия ЕС. Нужен е функционален и ефективен европейски пазар на обществени поръчки, който да спомогне за постигане на заложените в стратегията цели.

Зелената книга отчита основната роля, която обществените поръчки имат в стратегията „Европа 2020“, като разглежда подробно насоките, в които регулацията трябва да се измени и развие. Комисията отчита необходимостта от промяна в следните направления:

– осъвременяване на съществуващите средства и методи на режима на обществените поръчки, което да спомогне за справяне с променящите се политически, социални и икономически условия;

¹⁶ В тази връзка вж. чл. 20, 29 и 31 от Директивата.

¹⁷ Чл. 32 от Директивата.

¹⁸ „Европа 2020“ е десетгодишната стратегия на Европейския съюз за растеж и заетост. Тя бе въведена през 2010 г., за да се създадат условия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. С нея се определят пет основни цели, които ЕС да изпълни до края на 2020 г. Те са в сферата на заетостта, научноизследователската и развойна дейност, климата, енергетиката, образованието, социалното приобщаване и намаляването на бедността.

– продължаване на усилията относно създаването на условия за възможно най-силна конкуренция за обществените поръчки, възлагани на вътрешния пазар, и въвеждане на норми, ориентирани към предотвратяване на антиконкурентното поведение;

– развитие на законодателството на ЕС относно обществените поръчки с цел решаване на въпроси във връзка с предотвратяване на корупцията и подобряването на достъпа на европейски предприятия до пазарите на трети страни;

– опростяване на съществуващи вече структури, като например определяне на два, а не три вида договори за обществени поръчки, в това число и отпадане разграничението на услугите на два вида¹⁹;

– увеличаване праговете за обществени поръчки;

– увеличаване ефикасността на самите процедури за възлагане на обществени поръчки. Необходимо е опростяване на някои от действащите процедури с оглед задоволяване нуждите на малките възлагачи органи. Отчетена е нуждата от осъвременяване на процедурите и въвеждане на по-голяма гъвкавост;

– намаляване на административната тежест в етапа на подбора;

– преразглеждане на организацията и последователността на проучването на критериите за подбор и възлагане в рамките на процедурата.

– доразвиване на нормите, регулиращи възлагането на обществени поръчки на подизпълнители;

– прецизиране на нормите във връзка с изпълнението, изменението и прекратяването на договора за обществена поръчка;

В унисон с дискутираната нужда от промяна на законодателството са приети и две изцяло нови директиви, действащи в областта на обществените поръчки:

1. **Директива 2014/24/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 февруари 2014 г. за обществените поръчки, която отменя Директива 2004/18/ЕО;**

2. **Директива 2014/25/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 февруари 2014 г. относно възлагането на поръчки от възложители, извършващи дейност в секто-**

рите на водоснабдяването, енергетиката, транспорта и пощенските услуги, която отменя на Директива 2004/17/ЕО

В двете директиви са инкорпорирани както практиката на държавите членки на ЕС в областта на обществените поръчки, така и практиката на европейските съдилища. С приемането им се цели да се създадат единни и общи правила в сферата на обществените поръчки, които да са относими към всяка една държава, членка на ЕС. Страните членки на ЕС са задължени да транспонират директивите в националните си законодателства до 18 април 2016 г.²⁰

Както и при предходния параграф, предмет на по-нататъшно разглеждане ще бъдат някои от основните разпоредби на Директива 2014/24/ЕС, която урежда обществени поръчки за строителство, доставки и услуги. Директива 2014/25 на ЕС относно така наречените комунални услуги ще остане извън рамките на настоящата статия. Поради спецификата на сферите, в които тя се прилага, режимът на обществените поръчки в дейностите водоснабдяване, енергетика, транспорт и пощенски услуги ще подлежи на разглеждане в отделна статия.

Кои са основните моменти в Директива 2014/24/ЕС?

1. Директивата дава дефиниция на понятието „обществени поръчки“. Съгласно чл. 1, т. 2 от Директивата „обществена поръчка“ е придобиването от страна на един или няколко възлагачи органа посредством договор за обществена поръчка на строителство, доставки или услуги от икономически оператори, избрани от тях, без значение дали строителството, доставките или услугите са предназначени за обществени цели;

2. Отпада разграничението между видовете услуги. За разлика от Директива 2004/18/ЕО новата регламентация не предвижда разделение на „А-услуги“ и „Б-услуги“.

3. Запазен е подходът за изчерпателно изброяване на поръчките, които не попадат в обхвата на Директивата.²¹ Новата регламентация също урежда така наречените запазени поръчки. Съгласно чл. 20 е предвидена възможността държавите-членки да запазят правото на участие в процедури за възлагане на обществена поръчка за защитени предприятия или икономически

¹⁹ В тази връзка вж. пар. II, т. 1 от настоящата статия.

²⁰ Следва да се отбележи, че с приемане на новия Закон за обществени поръчки (в сила от 15.04.2016 г.) Република България изпълни задължението си за транспониране на директивите в срок.

²¹ Чл. 10 от Директивата.

оператори, чиято основна цел е социалното и професионално интегриране на хора с увреждания или хора в неравностойно положение, или да предвидят такива поръчки да бъдат изпълнявани по програми за създаване на защитени работни места. Интерес представлява, че за разлика от старата уредба, новата изрично предвижда 30 процента от служителите на тези предприятия, икономически оператори или програми да са работници с увреждания или в неравностойно положение;

4. Разширен е борят на процедурите за възлагане на обществените поръчки. Уредени са следните видове процедури:

- открита процедура²²;
- ограничена процедура²³;
- състезателна процедура с договаряне²⁴;
- състезателен диалог²⁵;
- партньорство за иновации²⁶;
- процедура на договаряне без предварително обявление²⁷.

5. Праговете и стойностите на обществените поръчки са значително завишени. Те са уредени в чл. 4 от Директивата и са изменени с приемане на делегиран регламент (ЕС) 2015/2170 на комисията от 24 ноември 2015 г. за изменение на Директива 2014/24/ЕС на Европейския парламент и на Съвета по отношение на прилаганите прагове за процедурите за възлагане на поръчки.

Директивата се прилага за обществени поръчки, чиято прогнозна стойност без ДДС е по-голяма или равна на:

– 5 225 000 EUR – за обществени поръчки за строителство;

– 135 000 EUR – за обществени поръчки за доставки и услуги, които се възлагат от органи на централната власт, и конкурси за проект, които се организират от такива органи; когато обществените поръчки за доставки се възлагат от възлагащи органи, работещи в областта на отбраната, този праг се прилага само за поръчки, засягащи продукти, попадащи в обхвата на приложение III;

– 209 000 EUR – за обществени поръчки за доставки и услуги, които се възлагат от нецентрални възлагащи органи и конкурси за проекти, които се организират от такива органи; този праг

се прилага и за обществени поръчки за доставки, възлагани от органи на централната власт, работещи в областта на отбраната, когато тези поръчки включват продукти извън обхвата на приложение III;

– 750 000 EUR – за обществени поръчки за услуги във връзка със социални и други специфични услуги, изброени в приложение XIV.

Новост представлява изискването за проверка на така установените прагове. Съгласно чл. 6 от Директивата на всеки две години, считано от 30 юни 2013 г., Комисията проверява дали предвидените в Директивата прагове съответстват на тези, установени в Споразумението за държавните поръчки на Световната търговска организация (СДТ), като при необходимост ги преразглежда в съответствие с настоящия член. Разпоредбата не се прилага относно определените прагове за обществени поръчки за услуги във връзка със социални и други услуги, изброени в приложение XIV;

6. Налице е и значителна промяна в регламентацията, отнасяща се до критериите за възлагане на обществена поръчка. За разлика от отменената директива, с новоприетата е установен един критерий за възлагане на поръчките – икономически най-изгодната оферта;

7. Уредени са изрични правила относно изменението и прекратяването в договорите за поръчка, които намират място в чл. 72 и 73 от Директивата;

8. Във връзка с направените препоръки за модернизирани на режима на обществени поръчки Директива 2014/24/ЕС за пръв път въвежда единен европейски документ за обществени поръчки.²⁸ Това е документ, чрез който при подаване на заявление за участие кандидатът или участникът декларира липсата на основанията за отстраняване и съответствие с критериите за подбор.

Отново трябва да бъде подчертано, че посочените по-горе моменти представляват само част от промените, свързани с правната уредба на обществените поръчки в ЕС. Тези промени доведоха до изменения и в законодателството на Република България. Начинът, по който повлияха върху националните ни разпоредби, е подробно разгледан в статията ми “Новият закон за об-

²² Чл. 27 от Директивата.

²³ Чл. 28 от Директивата.

²⁴ Чл. 29 от Директивата.

²⁵ Чл. 30 от Директивата.

²⁶ Чл. 31 от Директивата.

²⁷ Чл. 32 от Директивата.

²⁸ В тази връзка виж чл. 59 от Директивата.

ществени поръчки”, публикувана в Списание De Jure, 2016 / Брой 1.

Действащи към момента актове освен Директива 2014/24/ЕС и Директива 2014/25/ЕС.

Законодателството на обществените поръчки на ЕС се формира и от следните нормативни актове, действащи към днешна дата:

– Директива 2014/55/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16.04.2014 г. относно електронното фактуриране при обществените поръчки;

– Директива 2007/66/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2007 г. за изменение на директиви 89/665/ЕИО и 92/13/ЕИО на Съвета с оглед повишаване на ефективността на процедурите за преразглеждане при възлагане на обществени поръчки;

– Директива на Съвета от 21 декември 1989 г. относно координирането на законите, подзаконовите и административните разпоредби, отнасящи се до прилагането на производства по обжалване при възлагането на обществени поръчки за доставки и за строителство;

– Директива 2009/81/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 13 юли 2009 г. относно координирането на процедурите за възлагане на някои поръчки за строителство, доставки и услуги от възлагащи органи или възложители в областта на отбраната и сигурността и за изменение на директиви 2004/17/ЕО и 2004/18/ЕО;

– Директива 92/13/ЕИО на Съвета от 25.02.1992 г. относно координирането на законите, подзаконовите и административните разпоредби относно прилагането на правилата на Общността по възлагане на обществени поръчки на субекти, извършващи дейност във водния, енергийния, транспортния и телекомуникационния сектор;

– Директива 2009/33/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2009 г.;

– Регламент за изпълнение (ЕС) 2016 на комисията от 05.01.2016 г. за установяване на стан-

дартния образец за единния европейски документ за обществени поръчки;

– Регламент (ЕС) 2015/2340 на комисията от 15 декември 2015 г. за изменение на Директива 2009/81/ЕО на Европейския парламент и на Съвета по отношение на прилаганите прагове за процедурите за възлагане на поръчки;

– Регламент (ЕС) 2015/2341 на комисията от 15 декември 2015 г. за изменение на Директива 2004/17/ЕО на Европейския парламент и на Съвета по отношение на прилаганите прагове за процедурите за възлагане на поръчки;

– Регламент (ЕС) 2015/2342 на комисията от 15 декември 2015 г. за изменение на Директива 2004/18/ЕО на Европейския парламент и на Съвета по отношение на прилаганите прагове за процедурите за възлагане на поръчки;

– Регламент за изпълнение (ЕС) 2015/1986 на комисията от 11 ноември 2015 г. за установяване на стандартните формуляри за публикуването на обявления в областта на обществените поръчки и за отмяна на Регламент за изпълнение (ЕС) № 842/2011.

В своя труд “Законовата уредба на обществените поръчки в контекста на европейските директиви” проф. д-р Емилия Къндева разглежда обществените поръчки като част от етапа на “приватизация” на администрацията. Чрез този процес държавата се оттегля от извършване на определени дейности чрез възлагане на тези дейности на частни фирми или лица. Обществените поръчки и проблемите във връзка с тяхната регламентация касаят всички нас като граждани на Европа. Правната уредба на обществените поръчки в ЕС намира своето начало още в Договора за Европейския съюз и с времето претърпя огромно развитие. Тя има пряко действие върху националното законодателство на държавите членки. Ето защо от изключително значение е нормите в тази сфера да са съобразени с основните принципи на ЕС и да отчитат спецификата на отношенията в областта на обществените поръчки.